

Slovenski obrtnik

V Celji, dné 5. februvarja 1893. leta.

Pravila občeslovenskega obrtnega društva.

I. Ime in sedež društva.

§ 1.

Društvo se imenuje „Obrtno društvo“, razteza svoje delovanje čez vse južno Štajersko, Kranjsko, južno Koroško, Goriško, Primorsko in Trst in ima svoj sedež v Celji.

II. Namen, sredstva in delavnost.

§ 2.

Namen društva je, povzdigniti in pospeševati domačo iznajdenost in obrtnost v nje gospodarstvenih razmerah, braniti in pospeševati koristi in pravice obrtnikov, pospeševati duševno in strokovno izobraževanje obrta delavskega stanu, isto tako tudi rokodelskih učencev z vsemi pripomočki, katere ima društvo na razpolaganje.

§ 3.

Da doseže društvo svoj namen, rabilo mu bode v pripomoč:

- a) mnogovrstne znanosti in praktične izkušnje svojih rednih, podpornih in častnih udov;
- b) društveno premoženje, ki se sestavlja po rednih doneskkih udov, po volilih, darilih ali sicer po izvanrednih dohodkih.

§ 4.

Društvo hoče pred vsem svojo delavnost raztezati na to:

- a) da pozveduje o stanju domačega obrta, primerjaje ga z obrtom po drugih deželah in pogojih njih napredka,
- b) da preskuša in preiskuje nove naprave za izdelovanje in iznajdbe, katere bi mogle koristiti obrtnosti v deželi,
- c) da se ozira in kaže na prilike in pripomočke, ki morajo zlajšati prodajo domačih obrtnih izdelkov,
- d) da se dogovarja in porazumeva z drugimi enakimi društvi v pospeševanje splošnih koristi,
- e) da ustanovlja podružnice v deželah, navedenih v § 1. teh pravil,

- f) da napravlja obrtne razstave in razpisuje darila za vprašanja, katerih rešitev je važna za obrtne razmere v deželi,
- g) da vzdržuje obrtne učilnice ali pripomore k udeleževanju pri obrtnih uže obstoječih šolah,
- h) da skrbi za bralno sobo, za obrtne časopise in nabira knjižnico za obrtno stroko,
- i) da prireja popularna predavanja z ozirom na obrt in znanost,
- k) da zalaga in izdaja koristna in poučna predavanja in sporočila in nabira statistično gradivo na korist obrta,
- l) da vabi društvenike v Celji in pri podružnicah v zborovanje zaradi razgovora in sklepanja o duševnih in materialnih vprašanjih obrtnega stanu,
- m) da napravi in vzdržuje zavode v zboljšanje materialnega stanu obrtnikov,
- n) da posreduje med obrtniki in obrtniški pomagači, išočimi delo, ter učenci, s tem, da naznanja obrtnikom pomagače in učence, ter pomagačem in učencem obrtniške mojstre, pri katerih dobe delo, oziroma lahko stopijo v pouk.

III. Družabništvo.

A. Pravice in dolžnosti družabnikov.

§ 5.

Društvo začne delovati, če ima vsaj 15 udov, in obstoji, dokler ima vsaj 15 udov.

Udje so pa redni, podporni in častni.

§ 6.

Redni ud more postati vsak samostojen obrtnik, isto tako tudi delovodje, ki v resnici zastopajo kako obrtno podvzetje.

§ 7.

Redni udje obrtnega društva plačujejo 1 gld. vpisnine in po vrhu temu tudi letni donesek 3 gld., ki se na polu leta vplačuje.

Redni udje kake podružnice plačajo toliko letnine, kolikor se pogodi med vodstvom dotične podružnice in vodstvom glavnega društva.

§ 8.

Podporni ud more biti vsakdo, ki plača donesek določen za redne ude, ali pa tisti, ki po-

spešuje društvene namene s predavanjem, poučevanjem, itd.

§ 9.

Društveno vodstvo sprejema redne in podporne ude.

§ 10.

Za častne ude imenuje po predlogu društvenega vodstva občni zbor tiste može, ki so si pridobili posebnih zaslug za povzdigo obrtstva sploh, a posebej s pospeševanjem društvenih namenov.

§ 11.

Iz društva stopiti je društvenikom vsaki čas dovoljeno.

Društveno vodstvo sme kakega člana izključiti, a prizadeti ima pravico, pritožiti se pri zboru.

Družabništvo pa neha, ako je kak ud vso letnino na dolgu, isto tako tudi preneha, ako zgubi ud tiste lastnosti, katere mora imeti, da se sprejme v društvo.

§ 12.

Vsi udje imajo jednake pravice, izvzemši aktivno in pasivno volilno pravico, ki pristoji le rednim in častnim udom.

Družabniki imajo pravico oddajati in iskati pri društvenem vodstvu strokovnjaški svèt v obrtnih zadevah, tudi smejo predlagati, da se preskušajo njih iznajdbe.

B. Strokovni odseki.

§ 13.

Da se obravnavajo posebne strokovne zadeve; smejo udje sestavljati posebne strokovne odseke, prvomestnik je tem odsekom ud društvenega vodstva. Ako dotična stranka pri društvenem vodstvu ni zastopana, voli si odsek prvomestnika.

§ 14.

Strokovni odseki imajo pravico posvetovati se o svojih posebnih in strokovnih zadevah in stavljati predloge po svojem prvomestniku pri društvenem vodstvu in tudi pri zborovanji.

IV. Društveno vodstvo.

§ 15.

Vodstvo v društvu ima gospodarski svèt 15 udov. Ti se izvolijo v letnem občnem zboru na tri leta z absolutno (nadpolovično) večino glasov.

Gospodarski svèt voli izmed sebe predsednika, njega namestovalca, perovodjo in blagajnika in ako treba tudi druge opravnike.

Gospodarski svèt more sklepati, če je navzočih izven prvomestnika, oziroma njegovega

namestnika še vsaj 6 udov. Sklepa se z nadpolovično večino. Če je enako glasov, obvelja predlog, za katerega glasuje predsednik.

§ 16.

Vsako leto izstopa tretjina gospodarskega sveta, in v 1. in 2. letu se izžreba po 5 udov, nadalje pa se izstopa po službenih letih.

Izstopivši udje se morejo zopet voliti.

V. Zborovanje.

§ 17.

Obrtno društvo ima letni občni zbor in mesečne občne zbore. Letni občni zbor je vsako leto meseca februarja; razen gospodarskega sveta volita se pri tem zboru tudi po dva preglednika, da pregledata letni račun. Preglednika se volita na jedno leto.

Mesečne občne zbore sklicuje po potrebi gospodarski svèt, isto tako se skliče občni zbor, ako to zahteva najmanj 15 udov, ki pa naznajo, kaj ima priti v obravnavo.

§ 18.

Redni občni zbor je sklepčen ne glede na število navzočih, sklepa pa z navadno večino glasov.

§ 19.

Pravila se prenašajo le v izvanrednem občnem zboru, ki more biti navlašč v to poklican, sklepu pa morete pritrditi dve tretjini navzočih.

§ 20.

Dnevni red za zbor določuje gospodarski svèt, oziroma vodstvo podružnice.

Samostalni predlogi posameznih prihajajo pa v obravnavo le takrat, ako jih podpira najmanj pet udov.

§ 21.

Pri zborih predseduje društveni predsednik, ali njega namestovalec, ako pa je potreba, pa predsednik tudi drugemu udu gospodarskega sveta lahko izroči vodstvo.

VI. Zastopstvo društveno.

§ 22.

Društvo na zunaj zastopa prvomestnik in če je on zadržan, njegov namestnik.

Društvena pisma in razglase mora podpisati prvomestnik, oziroma njegov namestnik in perovodja.

§ 23.

Da se zastopajo društvene koristi, a tudi koristi udov, imenuje gospodarski svèt po vseh krajih dežel, na katere se razteza društveni

delokrog, društvene pooblaščenice, ki pa morajo biti udje društva.

Koliko časa pooblaščenje traja, določuje gospodarski svet.

VII. Rzsodnija.

§ 24.

Prepire mej udi, ki nastanejo iz društvenih razmer, razsoja odbrano sodišče; v to voli vsaka stranka po tri ude, ti šesteri pa volijo končno sedmega v prvomestnika. Ta rzsodnija določuje končno.

VII. Razpust društva.

§ 25.

O razpustu društva se more sklepati le pri izvanrednem občnem zboru; pri tem mora navzočna biti vsaj polovica udov bivajočih v Celji in zastopniki podružnic; za sklepanje je treba dve tretjini glasov navzočih.

§ 26.

Če se dovoli razpust društva, ima se namestiti društveno premoženje jednacemu na novo sestajočemu društvu; ako se pa v petih letih ne sestane tako društvo, izročiti se ima imetek humanitarnemu zavodu za obrtnike.

Zadnji zbor ima sklepati, kako se ima shraniti društven imetek in kako je z njim gospodariti.

IX. Določbe o podružnicah.

Podružnica se more ustanoviti povsodi tam, kjer se najmanj 10 rednih udov združi in to željo naznani vodstvu glavnega društva.

Podružnice imajo nalogo, da pospešujejo svoje lastne obrtne koristi in da podpirajo glavno društvo v vseh njegovih namerah.

§ 28.

Udje pri podružnicah so soudje glavnemu društvu in uživajo vse pravice in dolžnosti, katere so navedene v § 3.

§ 29.

Podružnice se imajo držati pravil, kakor udje društva; sklepe, katere podružnica ukrene, vežejo le taisto. — Sklepi, ki imajo obvezni biti vsemu društvu, morejo se napotiti glavnemu društvu, in tam priti pred občni zbor.

§ 30.

Podružnica si voli odbor; nje prvomestnik zastopa podružnico, pri društvu in tudi na zunaj.

§ 31.

Koliko imajo soudje podružnice plačati doneska in kaj jim ima nasproti dajati glavno društvo, to določuje pogodba med glavnim društvom in podružnico, katero odobruje občni zbor.

§ 32.

Glavno društvo smatra posebne zadeve podružnic za svoje ter je tudi pripravljeno zastopati jih, ako se v občnem zboru spozna, da so na korist obrtu.

Glavno društvo si bode prizadevalo podpirati nakane podružnice tudi z denarjem, ako društvena sredstva to dopuščajo.

§ 33.

Vsaki podružnici se pošiljajo društveni obrtni časopisi vsaki mesec, isto tako tudi taka dela, ki segajo v obrtno stroko in tehniko, vsako četrtletje iz društvene knjižarne, — prilično pa tudi izgledi novih predmetov in tiskovine, katere ima društvo izdajati po § 4. črka k).

Omenjene pošiljatve se izlože v prostoru podružnice, da jih uporabijo udje.

Odbor podružnice je odgovoren za sprejem in nepokvarjeno vrnitev doposlanih mu stvari.

§ 34.

Vsak člen pri podružnici ima pravico obrniti se do glavnega društva za svet in pojasnenje v vseh obrt zadevajočih vprašanjih.

Vprašanje se odda dotičnemu strokovnemu odseku v pretres, a gospodarski svet ga razreši.

§ 35.

Vsaka podružnica ima pravico, da si izvoli iz soudov stanujočih v Celji stalnega zastopnika, ki naznanja želje in sporočila podružnice pri društvenem zborovanji v Celji in ki zastopa koristi podružnice na primerni način.

§ 36.

Prvomestniki podružnic so častni udje društvenega vodstva.

§ 37.

Vsaka podružnica pošilja vsako leto k občnemu zboru zastopnika, ki ima spraviti do veljave želje podružnice, kolikor se jim še ni ugodilo pri društvu, tudi ima podružnica štiri tedne pred letnim občnim zborom priposlati poročilo o svojem delovanji, ki se ima ob enem pri glavnem poročilu društva tiskati in razdeliti vsem družabnikom.

Drobtine.

(**Za avstrijsko obrtno šolstvo**), za katero skrbi posebna komisija v naučnem ministerstvu, se je v poslednjih desetih letih veliko storilo, kar kažejo stroški za šolsko stroko, ki so znašali pred desetimi leti $1\frac{2}{5}$ milijona gld., letos pa že $2\frac{1}{5}$ milijona.

(**Postavo o stavbarskih obrtih**) je pretrsovala nedavno gosposka zbornica državnega zbora, ki se pa ni vjemala z načrtom, kakoršnega je izdelala poslaniška zbornica. Zato bode romal ta načrt nazaj v to zbornico. Bog ve, kdaj bodo končno stavbarski obrti po postavi urejeni. Težko kdaj, ker hočejo vse preveč po enem kopitu vrediti. Obrtni in kmetijske zadeve naj bi se raje deželni zborom izročile.

(**Zoper trgovce z mešanim blagom**) delajo zastopniki raznih malih obrtnikov že dalje časa, pa le s slabim uspehom. Zdaj se poroča, da je kupčijsko ministerstvo naročilo dolenje-avstrijski obrtni in kupčijski zbornici, naj nasvetuje, kako bi se kupčija z mešanim blagom vredila, kajti, obrtniki bi radi, da ne bi nijeden trgovec z dolgo vrsto mnogobrojnih stvari smel kupčevati. V velikih mestih, kakor na Dunaji, v Pragi, Gradci je to že izpeljivo; v malih pa ne. V malih krajih je malo trgovcev, ki morajo v lastnem interesu in radi občinstva imeti več stvari.

(**Obrtni odsek državnega zbora**) se je posvetoval o dodatku k postavi o zavarovanji proti nezgodam.

(**Mali obrtniki**) želé, da bi vojaška uprava tudi njim dela in kupčije za vojaštvo izročila; minister za deželno brambo se pa v tej točki ni dovoljno izrazil za male obrtnike.

(**Slovenska rudarska šola**), o katere potrebi je govoril že „Slovenski obrtnik“ v 1. številki, bi bila zlasti v Idriji potrebna, ker je tu največje rudarsko mesto na Slovenskem, in ker nimajo v tem primerno velikem mestu niti meščanske, niti rokodelske šole; ni nam znano, da bi se bil vsaj obrtni tečaj tu ustanovil. In vendar idrijski rudarski mladenči zeló po strokovni omiki hrepené; zato se pa hodi tudi več mladih rudarjev učiti rudarstva v Pribram.

(**Obrtno slovstvo**). G. M. Kunc v Ljubljani, ki je izdal že 2 knjigi iz krojaške stroke v slovenskem jeziku, je izdal zopet rezne predloge (Schnitt-Vorlagen).

(**Tečaj za risarske učitelje**) na obrtnih nadaljevalnih šolah bode letos na c. kr. obrtni

šoli v Gradci, menda za štajerske, koroške in kranjske učitelje.

(**Za pokončno pisavo**), pa tudi za navadno pisanje so vsega priporočila vredna zelena Bayr-ova peresa, ki se dobé pri znani knjigotržnici Pichler v Beču.

(**Obrtno šolstvo na Kranjskem**) se utegne povzdigniti, ako je verjeti učnemu ministru, ki je baje naročil deželni vladi v Ljubljani, naj preišče razmere gledé ustanovitve strokovne šole za kovinsko industrijo, gledé učnih delarnic in končno gledé rokodelske šole na Gorenjskem, morda v Kranju, ter potem o uspehih teh preiskavi poroča. Kar se dostaje keramične (t. j. lončarske) industrije na Kranjskem, namerava učna uprava odposlati posebnega strokovnjaka, da preišče razmere in pouči na lici mesta prizadete faktorje. — Želeti bi tudi bilo, da bi se na ljubljanski strokovni šoli za lesno obrt še ustanovil posebni zimski tečaj za tesarje in zidarje, kajti ti obrtniki imajo posebno po zimi dosti prostega časa, potrebujejo pa več strokovnega pouka, kakor ga jim navadna obrtno-nadaljevalna šola ponuja.

(**Časniško držalo**). Pri Otonu Kühnu v Stuttgartu, Urbansstrasse št. 48), je izišlo prav praktično držalo za časnike (Universal-Zeitungs-ordner). Kakor kaže ta slika, sestoji iz sedem (za vse dni v tednu) dratenih in nikeljnatih lokov, ki so natakneni drug na drugega in ki imajo imena vseh dni v tednu. Pri zgornjem in spodnjem loku so še žrebli in obroči, s katerimi

se loki dobro na steno pritrdijo. Ta priprava jemlje na steni prav malo prostora; če se pa noče rabiti, se loki lahko skrčeni v prav majhnem prostoru shranijo. Za male slovenske čitalnice bi bil ta držaj prav priporočila vreden, ko bi imel slovenske napise; no ti se pa lahko pritisnejo na nemške. Sicer pa je za rabo v vsaki hiši, kjer imajo časnike; stane blizu 1 gld. 50 kr. našega denarja.